

Målnummer: Ö68-83 **Avdelning:**
Domsnummer: SÖ1485-83
Avgörandedatum: 1983-06-07
Rubrik: Fråga vid utmätning om tillämpning av 4 kap 17 § UB.
Lagrum: 4 kap. 17 § utsökningsbalken (1981:774)
Rättsfall:

REFERAT

Kronofogdemyndigheten i Lycksele (1:e kronoass H.) utmätte den 2 juni 1982 för uttagande av vissa fordringar mot L.D. vilka Beijer Byggmaterial AB och Mölnlycke Rörlägeri AB fått utdömda, hos L.D. tre partier sågat och staplat virke, värderat till 53 200 kr, vilket virke vid utmätningstillfället var upplagt på fastigheten Dalasjö 2:32 i Vilhelmina. Virket hade avverkats från nämnda fastighet, på vilken L.D. hade lagfart.

P.D. son till L.D. anförde i HovR:n för Övre Norrland besvär över utmätningens beslutet med yrkande att utmätningen måtte upphävas.

Mölnlycke Rörlägeri AB bestred ändring, under det att Beijer Byggmaterial AB och L.D. inte lät sig avhöra i HovR:n.

HovR:n (hovrättsråden Meurling och Fallenius, referent, samt hovrättsassessorerna Gerdin och Andersson) anförde i slutligt beslut d 22 dec 1982:

Skäl. P.D. har bl a anfört: Det utmätta virket tillhör honom. Det är riktigt att fastigheten Dalasjö 2:32 är lagfaren på L.D. men P.D. har köpt hälften av fastigheten genom köpeavtal d 17 maj 1977. Avsikten med förvärvet var att P.D. skulle nyttja fastigheten för helårsboende. Han mantalsskrevs därför år 1976 på fastigheten och har sedan fortlöpande haft ansvaret för fastighetens skötsel och drift. Föräldrarna L. och M.D. har under denna tid varit fast bosatta i Göteborg, där de bedrivit exportrörelse. De har endast tidvis besökt fastigheten i Vilhelmina. P.D. har under åren varit anställd hos SCA men har hela tiden haft i åtanke att starta sågverksrörelse på fastigheten. Det i målet aktuella virket avverkades just för sågverksrörelsen under vintersäsongen 1980/81. Med hänsyn till att L.D. var hälftenägare till fastigheten kom man överens om att P.D. skulle förvärva faderns rätt till det avverkade virket. P.D. utbetalade därför genom sin fästmö 15 000 kr till L.D. vilken summa d 22 okt 1980 kvitterades av dennes hustru.

Mölnlycke Rörlägeri AB har anfört bl a: Det är ostridigt att L.D. är lagfaren ägare till den aktuella fastigheten. Det görs vidare gällande att L.D. är bosatt på fastigheten i Vilhelmina och det bestrides att P.D. köpt virket av L.D.

Enligt 4 kap 17 § UB får lös egendom utmätas om det framgår att egendomen tillhör gäldenären eller om han enligt 18 eller 19 §§ i samma kap skall anses vara ägare. Av 18 § följer att gäldenären skall anses vara ägare till lös egendom som han har i sin besittning, om det ej framgår att egendomen tillhör annan.

Den ifrågavarande utmätta egendomen har av kronofogdemyndigheten anträffats på fastigheten Dalasjö 2:32. Gäldenären L.D. har lagfart på denna

fastighet. Utgångspunkten för bedömningen blir därför att L.D. haft besittningen till virkespartiet. För att P.D. skall kunna freda egendomen från utmätning krävs att han styrker att egendomen tillhör honom.

P.D. har till stöd för sitt påstående att han äger hälften av Dalasjö 2:32 och därmed halva virkespartiet åberopat ett köpekontrakt d 17 maj 1977, enligt vilket P.D. av L.D. för 20 000 kr förvärvat hälften av Dalasjö 2:32. Genom vad som upplysts i rättshjälpsansökan för P.D. har hela fastigheten ett taxeringsvärde om 114 kr. Villkoren i kontraktet anger bl a att köpeskillingen erläggs genom revers om 20 000 kr, att betalas vid anfordran och löpande utan ränta, att säljaren och dennes hustru berättigas kvarbo i ett bostadshus på fastigheten, att kostnaderna för lagfart betalas av säljaren samt att köparen äger rätt söka lagfart på köpehandlingen. De nu angivna villkoren får - även med beaktande av att fråga är om slätköp - bedömas som mycket förmånliga för köparen. Vidare framgår att L.D. enligt ett av honom åberopat intyg av en revisor fortfarande avser driva rörelse inom trävarubranschen. Det kan alltså konstateras att den angivna fastighetsöverlåtelsen inte har något samband med överlåtelse av rörelse mellan L.D. och P.D. Det framstår även som anmärkningsvärt att P.D. trots sin deklarerade avsikt att driva sågverksrörelse på fastigheten ännu inte - fastän lång tid förflutit från köpet - fullgjort sin plikt enligt JB att söka lagfart på fånget. Slutligen är av betydelse att L.D. vilken alltså påståtts vara bosatt och verksam i göteborgstrakten, inte kunnat nås för delgivning därstädes trots upprepade försök under lång tid utan blivit delgiven föreläggande att avge förklaring i målet på den ifrågavarande fastigheten i Vilhelmina. Vid nu angivna förhållanden får anses klarlagt att någon verklig förändring av fastighetsinnehavet inte skett genom köpekontraktet d 17 maj 1977.

Med hänsyn härtill och med stöd av vad som i övrigt framkommit är utrett att virkespartiet vid utmätningstillfället befunnit sig i L.D:s ensambesittning.

På grund härav och då det åberopade kvittot på 15 000 kr inte på något sätt styrker P.D:s uppgift om köp av del i virkespartiet måste anses att P.D. inte styrkt att han är ägare till någon del av den utmäta egendomen.

HovR:n finner inte heller att P.D. beträffande virkespartiet förebragt sådana omständigheter att det finns skäl att enligt 4 kap 20 § UB förelägga honom att väcka talan om bättre rätt till egendomen mot L.D. och utmätningsborgarna.

Besvärstalan skall därför lämnas utan bifall.

HovR:ns avgörande. HovR:n lämnar besvären utan bifall.

P.D. anförde besvär och yrkade att HD måtte undanröja utmätningen.

Bolagen bestred ändring.

L.D. medgav T.D:s besvärstalan.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSkr Camitz, hemställde i betänkande att HD måtte meddela beslut enligt följande: Skäl. Det utmäta virket har anträffats på fastigheten Dalasjö 2:32, som är lagfaren för L.D. P.D. har gjort gällande att han på grund av köpekontrakt d 17 maj 1977 förvärvat hälften av fastigheten av L.D. Annat är ej visat än att överlåtelseavtalet inneburit en verklig förändring av äganderätten till fastigheten. Frågan om utmätning skall därför bedömas med utgångspunkt från att L.D. och P.D. i egenskap av ägare till fastigheten haft gemensam besittning till virket i den mening som avses i 4 kap 19 § UB.

Enär L.D. och P.D. innehar fastigheten med samäganderätt enligt

bestämmelsen i 4 kap 8 § JB och virket avverkats på fastigheten, måste virket anses tillhöra dem i proportion till vars och ens del i fastigheten eller med hälften vardera. Den av P.D. åberopade kvittensen av M.D. vari hon förklarar sig ha mottagit 15 000 kr av P.D:s sammanboende G.K. utan närmare angivande av vad betalningen avsåg, kan ej föranleda annat bedömande.

Vid denna bedömning skall utmätningen upphävas såvitt angår P.D. tillhörig hälft av virket men i övrigt stå fast.

Skäl finns ej att förelägga P.D. att väcka talan i saken.

Slut. HD ändrar på det sättet HovR:ns beslut att utmätningen hävs såvitt avser hälften av virket.

HD (JustR:n Bengtsson, Ehrner och Heuman, referent) fattade följande slutliga beslut:

Skäl. P.D. har till utveckling av sin talan anfört i huvudsak följande. De utmäta virkespartierna ägs av P.D. Som grund för detta påstående åberopar P.D. dels att han genom köpeavtal d 17 maj 1977 av sin fader L.D. förvärvat hälften av fastigheten Dalasjö 2:32 och därigenom hälftenandelen av virket dels att han under hösten 1980 köpt och betalat faderns andel i virkespartiet för 15 kr. Avsikten med köpet av fastighetsandelen var att P.D. skulle överta fädernegården. Detta styrks av en bestämmelse i avtalet om att fadern skulle berättigas bo kvar i det mindre bostadshuset. P.D. har under vintersäsongen 1980-81 avverkat det aktuella virket och ombesörjt att det förädlats på ett sågverk.

Målet gäller utmätning av tre partier virke, som vid utmätningstillfället var upplagda på den fastighet där virket avverkats. I och med avverkningen har virket blivit lös egendom, och det är alltså bestämmelserna i 4 kap 17-23 §§ UB som skall tillämpas.

Frågan om kravet på den bevisning som fordras för att det enligt 4 kap 17 § UB skall anses framgå att lös egendom tillhör gäldenären uppmärksammades under balkens förarbeten. I det till lagrådet remitterade förslaget uttrycktes grundregeln i 17 § så, att egendom får utmätas om det "på grund av vad som blivit upplyst kan anses framgå att egendomen tillhör gäldenären". Ordalagen i förening med vissa uttalanden i motiven gav enligt lagrådet intrycket att det, för att gäldenären skulle anses vara ägare, krävdes ett mindre mått av bevisning än i allmänhet är fallet då man för att ett visst sakförhållande skall anses föreligga säger att detta skall framgå av utredningen. Enligt lagrådet borde vanliga bevisregler gälla. Skulle gäldenären inte på grund av någon presumtion anses som ägare, borde utmätning ej få äga rum med mindre övertygande utredning förelåg att egendomen tillhörde gäldenären. Anledning att jämka på beviskravet förelåg enligt lagrådets uppfattning så mycket mindre som UB öppnar möjlighet till utmätning med förbehåll för tredje mans rätt i lägen då gäldenärens äganderätt väl ej kan anses helt styrkt men dock har sannolika skäl för sig. En annan sak var, framhöll lagrådet, att prövningen på grund av utmätningförfarandets summariska natur måste grundas på en utredning som inte kan vara lika omfattande och grundlig som en utredning i en rättegång. Lagrådet föreslog att lagregeln skulle utformas så, att utmätning får ske av egendom till vilken gäldenären "enligt vad som framgår i målet" är ägare (prop 1980/81:8 s 1099 f). - Departementschefen godtog i princip lagrådets förslag om det uttryckssätt som borde användas för att ange förutsättning för utmätning enligt 17 §. Departementschefen underströk att, när det i paragrafen som förutsättning för utmätning anges att det "framgår" att egendomen tillhör gäldenären, det måste beaktas att den utredning som ligger till grund för prövningen är summarisk och därför inte jämförbar med en utredning i rättegång. Härav följde enligt departementschefen att frågan om hur mycket bevisning som i praktiken bör krävas måste ställa sig annorlunda än i en rättegång (prop s 1209).

Det nu sagda innebär att vad som beträffande bevisbörda gäller i tvistemål av motsvarande slag också skall tillämpas i utsköningsmål. Att i utsköningsmål utredningen inte blir så fullständig och de faktiska omständigheterna ej så allsidigt belysta som i tvistemål kan föranleda vissa modifikationer i kraven på utredning men utgör ej anledning att frångå principen att det åvilar sökanden i utsköningsmålet att styrka gäldenärens rätt till lös egendom för att utsköning skall få ske. Detta är inte liktydigt med att bevisbördan för samtliga rättsfakta som är av betydelse i målet åvilar sökanden. Liksom i tvistemål kan det bli aktuellt med en fördelning av bevisbördan. Av betydelse i mål av förevarande slag är att, om en tredje man som gör gällande att den utsködda lösa egendomen tillhör honom vitsordar att den tidigare tillhört gäldenären men påstår att han förvärvat egendomen från denne, det bör kunna krävas att tredje mannen förebringa sådant stöd för sitt påstående, att detta kan vinna tilltro.

Det utsködda virket har avverkats på fastigheten Dalasjö 2:32, som är lagfaren för L.D. P.D. har gjort gällande att han på grund av köpekontrakt d 17 maj 1977 har förvärvat hälften av fastigheten av L.D. Såvitt framkommit i målet är omständigheterna ej sådana att överlåtelseavtalet kan anses vara tillkommet för skens skull eller eljest bör lämnas utan avseende. Det får därför godtas, att vardera av P.D. och L.D. äger hälften av fastigheten.

P.D. har beträffande virkespartierna och sitt påstådda förvärv av L.D:s andel i dessa närmare anfört följande: P.D. har sedan 1976 varit mantalsskriven på fastigheten. Hans föräldrar har däremot varit bosatta i Göteborg. Efter förvärvet 1977 har P.D. ensam svarat för fastighetens skötsel och drift. Han har nedlagt betydande belopp och omfattande arbete på att renovera fastigheten. P.D. har efter eget gottfinnande haft rätt att disponera fastigheten. Det i målet aktuella virket skulle avverkas under vintersäsongen 1980/81 för att användas till en såg som P.D. avsåg att uppföra på fastigheten. Med hänsyn till att L.D. var hälftenägare till fastigheten beslöts att P.D. skulle förvärva hans rätt till det virke som skulle avverkas. P.D. utbetalade därför genom sin fästmo G.K. ett belopp om 15 000 kr, som kvitterades av L.D:s hustru M.D. d 22 okt 1980. P.D. avverkade därefter virket och transporterade det till ett sågverk där det förädlades. Härefter transporterades virket tillbaka till fastigheten. Arbetet med avverkning, transporter osv har P.D. ensam stått för. Vid utsköningstillfället fanns virkespartierna i P.D:s besittning.

P.D. har till stöd för att han förvärvat L.D:s rätt till virket åberopat ett kvitto undertecknat av M.D. d 22 okt 1980 och ställt till G.K. Pl 4608, Vilhelmina. Kvittot innehåller ej andra upplysningar än att det kvitterade beloppet anges vara 15 000 kr.

Vid bedömningen av vilken betydelse som skall tillmätas det nämnda kvittot får till en början beaktas att P.D. var ägare till hälften av fastigheten. Hans påstående om att han ensam brukade fastigheten och att han avsåg att använda virket för att uppföra en såg, som han skulle driva på fastigheten, vinner visst stöd av att han men inte L.D. var bosatt och mantalsskriven på fastigheten. Med hänsyn till nu angivna omständigheter framstår det som naturligt att han skulle förvärva L.D:s andel i virkespartierna. På grund härav och då det av P.D. åberopade kvittot i fråga om såväl datering som beloppet passar väl in i den av P.D. lämnade redogörelsen får kvittot anses stärka tilltron till P.D:s påstående om förvärvet av L.D:s andel i virkespartierna. Att någon skriftlig bevisning, som direkt styrker sådant förvärv, inte kunnat företas är inte anmärkningsvärt med tanke på att det gäller ett inte formligt köp mellan närstående.

Vid en samlad bedömning får det anses att P.D. såsom brukare av fastigheten vid utsköningstillfället haft ensambesittning till virkespartierna och att han förebragt så pass starkt stöd för sitt påstående om förvärv av L.D:s andel i virkespartierna att det inte framgår att den utsködda egendomen till någon del tillhör L.D. Utsköningen skall därför hävas.

Slut. Med bifall till P.D:s besvär häver HD utmätningen.

JustR:n Ulveson och Vängby var av skiljaktig mening och anförde: Vi instämmer i majoritetens domskäl till och med det stycke som slutar "Kvittot innehåller ej andra upplysningar än att det kvitterade beloppet anges vara 15 000 kr" men anser att domskälen fortsättningsvis skall lyda som följer.

"Som HovR:n funnit styrker det åberopade kvittot inte på något sätt P.D:s uppgifter. P.D. har ej heller i övrigt förebragt erforderligt stöd för sitt påstående att han förvärvat en andel i virket av L.D. På grund härav får - oavsett besittningsförhållandena - anses framgå, att virket tillhör L.D. och P.D. i proportion till vars och ens andel i fastigheten eller sålunda till hälften vardera.

Vid denna bedömning skall utmätningen upphävas såvitt angår P.D. tillhörig hälft av virket men skall i övrigt stå fast."

Sökord: Utmätning; Förvärv; Besittning

Litteratur:
